

„Zaveza avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“ in vodstvo „Družbe sv. Cirila in Metoda“.

»Družba sv. Cirila in Metoda« je imela dne 14. septembra t. l. XX. skupščino v Št. Jurju ob juž. železnici. Ob tej priliki je reagiral tajnik Ant. Žlogar na »napade« na zborovanju »Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev« v Pulju. Rekel je doslovno: »Družba sv. Cirila in Metoda« noče presojati, kateri vzroki da bi bili povod temu »Zavezinemu« toliko nepremišljenemu napadu, a konstatuje pa pred vsem slovenskim svetom, da je bil to prvi naval te vrste, kar jih je doživela družba v dvajsetih letih od lastne krvi. (Klici: Žalostno!)

Kaj je dalo povod konfliktu med »Zavezo« in vodstvom »Družbe sv. Cirila in Metoda«? Posezimo v zgodovino tega konflikta!

Meseca avgusta 1902. l. je imela naša »Zaveza« svojo glavno skupščino v Trstu, kjer se je razpravljalo tudi o žalostnih razmerah tržaškega šolstva. V razgovor so prišli tudi šolski zavodi, ki jih vzdržuje v Trstu »Družba sv. Cirila in Metoda«. Poudarjalo se je, da ti zavodi ne ustrezajo svojemu namenu, ne glede ustroja ne glede vzgoje in pouka. Marsikatero napako bi vodstvo družbe lahko odpravilo, če bi ga kdo opozoril nanjo. Neobhodno potrebno in tudi običajno je, da je v vsaki korporaciji, ki ima šolstvo v svojem področju, zastopan tudi strokovnjak, ki prvi vidi napake in ve za lek, s katerim se odpravijo. To priznано načelo velja v polni meri za »Družbo sv. Cirila in Metoda«. Zato je »Zaveza« sprejela resolucijo, ki priporoča naši šolski družbi, naj se pri nastavljanju kandidatov v vodstvo ozira vsaj na enega učitelja-strokovnjaka. Na to resolucijo, ki jo je vodstvo »Zaveze« javilo »Družbi sv. Cirila in Metoda« z dopisom z dne 11. novembra 1902, št. 52, se družba noče ozirati, pravi celo, da dopisa ni sprejela. Če ga nima med svojimi spisi, če nima zabeleženega v vložnem zapisniku, ni to zgled vzornega poslovanja. Odkod je zvedelo vodstvo »Družbe sv. Cirila in Metoda« o izraženem ogorčenju v Pulju? Samo prizna, da iz časopisov. Dobro, če je zvedelo o izraženem ogorčenju iz listov, zakaj je prezrlo poročilo »Zavezinega« tajnika na skupščini v Brežicah 1903. l., ki je omenjalo to zadevo? Pač zato, ker vodstvu ne ugaja resolucija, ker šolska družba ne mara učitelja v odboru. V tem našem domnevanju nas potrjuje dejstvo, da sta bili letos v vodstvu nadomestiti dve prazni mesti, in da so namenoma prezrli učiteljstvo tudi letos.

Na zlobno očitane tajnika Žlogarja, da je »Zaveza« hujskala v Pulju vseslovensko učiteljstvo zoper »Družbo sv. Cirila in Metoda« in da je tudi istrskemu učiteljstvu vsiljevala o nji napačne (?) nazore, odgovarja na uvodnem mestu vodstvo »Zaveze« samo, nam je na srcu še marsikaj drugega, kar nam ne ugaja pri »Družbi sv. Cirila in Metoda«.

V začetku teh vrstic smo napisali, da družbeni zavodi ne ustrezajo vsem zahtevam uspešnega pouka in vzgoje; vodstva pa ne moremo hvaliti tudi v taktičnem postopanju.

Kdo vzdržuje našo šolsko družbo? Devet desetih denarja ji nabere liberalci. Ali smo že kdaj brali med darovalci dr. Šušteršiča, škofa Jegliča in druge mogotce klerikalne stranke? Niti vinarja še niso darovali v njen namen! Družbeno vodstvo mora jutri zapreti devet desetih svojih za-

vodov, če ji liberalci, med katere prištevamo tudi vseslovensko učiteljstvo, odreko svojo pomoč, če usahnejo njihovi prispevki. Izginila bi s površja slovenske zemlje, kakor je izginila »Naža straža«, ker so ji odrekli pomoč liberalci. In vodstvo naše šolske družbe? Preštejmo člane vodstva, premislimo njihovo politično prepričanje in zavzeli se bomo, kako brezskrbno prepušča narodna stranka težko skup spravljene vinarje v gospodarstvo klerikalni gospodi V to dokaz!

Ob jezikovni meji vihra silovit boj za naš narodni obstanek. Prav je, da ustanavlja družba na takih za slovensko narodnost nevarnih krajih ljudske šole in otroške vrtce, prav pa ni, da namešča na takih šolah v takih krajih, slabotne ženske učne osebe. Celega moža je treba, da stoji tam na braniku, gre iz šole ven med ljudstvo, ustanavlja pevsko, bralna in druga izobraževalna društva ter tem potom zbuja narodno zavest med preprostim ljudstvom. V šoli vcepi sicer zaveden učitelj lepo cvetko — ljubezen do naroda — v mehka srca nežne mladine, a če ne priliva tej cvetki v izvenšolski dobi večča in krepka roka, če jo ne goji in vodi, jo kmalu zamore ljuti narodnostni boji. Vsega tega ne morejo storiti šolske sestre, ki jim naša šolska družba izroča v vzgojo slovensko mladino ob jezikovnih mejah. Te ženske se zapro v lepe in drage palače, ki jih jim je zgradila družba, vzgajajo ondi slovensko mladino kakor vedo in znajo, največ k hinavščini in svetohlinstvu po zgledu škofjeloških uršulin, med ljudstvo ne morejo, za narodnost ne store ničesar njih narodnostno delo ni vredno toliko ogromnih stroškov. Če pa vendar drugi činitelji obvarujejo narod pred potujčevanjem, se mu vedno pozna samostanska vzgoja, ker ga oslabi. Manjka mu samozavesti in prave moške energije.

Vemo, da opravičuje družba svoje postopanje z nedostatnimi gmotnimi sredstvi in s pomanjkanjem moški učnih oseb. Kjer namestite štiri, šest šolskih sester, pošljite tja dva, tri dobre učitelje; ti bodo za narodnost mnogo več storili, nego boječe ženske. Dobre učitelje je treba tudi dobro plačati. Noben izprašan učitelj ne pojde v vašo službo, če mu ne osigurate prihodnosti. Tega ne storite, zato pa delate le z začetniki, ki vam po izpitih obrnejo hrbet. Komaj se je uživil v razmere, da bi začel uspešno delovati, že ga prisili skrb za prihodnost, da si poišče službe drugod.

Družba posebno rada ustanavlja otroške vrtce, v teh išče rešitev naši narodnosti. Otroški vrtci imajo pomen samo tam, kjer je obenem tudi slov. ljudska šola, kamor prestopi deca iz otroškega vrtca. Če pa šestleten otrok prestopi iz slovenskega otroškega vrtca v nemško, oziroma v italijansko ljudsko šolo, je bil pa za otroški vrtec v dotičnem kraju proč vržen denar.

Opozorili smo našo šolsko družbo na nekatere hibe, na katerih nevarno boleha; navedli bi jih lahko še več, a sodimo, da vodstvo ne mara zanje, ker se brani med se učitelja-strokovnjaka.

D.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

„Jubilejska samopomoč“. Prosil sem potom »Tovariša«, naj se mi pošlje denar skupno za slučaj smrti kolegov Tribnika in Josina. Veliko se jih je odzvalo vabilu in prošnji; kateri se še niso, prosim, da to store potom položnice ali pa nakaznice, da bo red v knjigah in neha neprijetno izterjevanje.

Fran Ks. Trošt, t. č. predsednik.